

OSMO TIILILÄN TEOLOGIAA X

Väinö Hotti

Teh.VHn

(nettikuva)

TIMO JUNKKAALA

Tietoja

Kuvaus

Timo Junkkaala on teologian tohtori ja Helsingin yliopiston dosentti kirkkohistorian alalla. Hän jäi eläkkeelle Suomen Raamattuopiston toiminnanjohtajan tehtävästä 1.5.2015, mutta toimii yhä Perusta-lehden päätoimittajana. [Wikipedia](#)

Synty: 22. lokakuuta 1948 (ikä 75 vuotta), [Helsinki](#)

Kirjat: [Osmo Tiililä-- protestantti](#), [Oikein väärin ymmärretty Luther](#),

(nettikuva)

OSMO TIILILÄ

Tietoja

Kuvaus

Osmo Antero Tiililä toimi Helsingin yliopiston dogmatiikan professorina 1939–1967. Hän oli paitsi professori ja tutkija myös tuottelias kirjoittaja ja suosittu kristillinen puhuja, joka kokosi suuret kuulijajoukot. Hänen kiinnostuksensa tutkijana suuntautui erityisesti herätysliikkeisiin. [Wikipedia](#)

Synty: 3. maaliskuuta 1904, [Tampere](#)

Kuoli: 16. joulukuuta 1971, [Helsinki](#)

Kirjat: [Elämäni ja kirjani](#), [Syvällä kulkee väkevä virta: valitut runot](#), [Antti J. Pietilä: kiistelty kirkonmies](#)

Timo Junkkaala, Osmo Tiililä - protestantti (PerusSanoma Oy 2004, s.828).

Maallisen ja hengellisen jälkikaikuja

”Tiililän mielestä Niinivaaran kirjasta iloitsivat ne, joiden mielestä kirkon olisi kokonaan jätettävä ”höpinät sielun pelastuksesta” ja keskittyttävä vain sellaiseen sosiaalisuuteen, mitä tämä maailma ymmärtää” (464).

”Tiililän mukaan asiassa ei ollut kysymys vain Luther-tulkinnasta tai teologisesta oppiriidasta vaan ”mitä vakavimmasta halkeamasta kirkon elämässä” (464).

(nettikuva)

EELIS GULIN

Tietoja

Kuvaus

Eelis Gideon Gulin oli Helsingin yliopiston Uuden testamentin eksegetiikan professori 1933–1945 ja Tampereen hiippakunnan piispa 1945–1966. Gulinin erityisiä toimialoja olivat kristillinen ylioppilas- ja nuorisotyö sekä ekumeenisten suhteiden solmiminen ja ylläpito. [Wikipedia](#)

Syntyi: 29. joulukuuta 1893, [Mikkeli](#)

Kuoli: 4. elokuuta 1975, [Helsinki](#)

”Gulin kiitti hyvästä kirjeestä, jossa Tiilikä oli hänen mielestään kuin ennen hyvään aikaan. Gulin kiisti haastaneensa riitaa. Hän oli vain halunnut selittää kansalle, miten hän asiat näki.

Niinivaaran kirjaa olivat Gulinin mukaan vastustaneet eriskummalliset tyypit: "Muroma, sairas, Aurola, filosofi omaa tekoaan, Tuominen, vaikein kaikista papeista." Kankaista Gulin sanoi arvostavansa, mutta ei pitänyt häntä varsinaisena teologina. Hän ihmetteli sitä, että Muromakin, joka oli saanut vain minimin eli kuusi ääntä teologisessa tutkinnossaan, ratkoi nyt teologis-tieteellisiä ongelmia ...

Gulin myönsi, että **Olavi Castrénin** käyttämä sanonta oli hirveä, mutta hän ymmärsi tämän tarkoittavan vain sitä, **ettei tieteellisessä keskustelussa voida vedota uudestisyntymiseen**. Gulinin viittaus Castréniin tarkoitti tämän lausumaa, jonka mukaan **uudestisyntynyt teologi on portto tieteen temppelissä**. Kirjeen lopuksi Gulin vetosi ystävyyden ja rauhan puolesta. ”Ollaan ystäviä... Neuvottele Inkkusi kanssa... Koeta nähdä asiat niin vähäisinä kuin asiallisesti ovat. Ei tässä kirkkoa kaadeta” (465).

*”Tiilikän mukaan on **kauhistuttavaa**, ettei piispalla ole ollut vuosien varrella yhtään arvostelevaa sanaa niistä, jotka Tiilikän mielestä opettivat*

väärin, mutta nyt hän pani koko arvovaltansa liikkeelle, kun "yritetään kirkko-äitiä puolustaa raamatunvastaisuudelta ja koko tältä suunnalta, jolle uskon teologia on porttojen työtä" (465).

"Tiililä vastasi myös Kotimaassa Gulinin kirjoitukseen. Hän aloitti toteamalla, ettei olisi tahtonut enää jatkaa keskustelua varsinkaan kunnioittamansa ja rakastamansa ystävän kanssa, mutta koki, että on "kuin kirkko-äitimme vuotaisi verta jo monesta haavasta" (465).

"Samalla hän (Tiililä) kysyi Gulinilta, kuinka tämä, vaikka oli Uuden testamentin entinen professori, saattoi opettaa heränneiden harhaoppia jatkuvasta uudestisyntymisestä" (466).

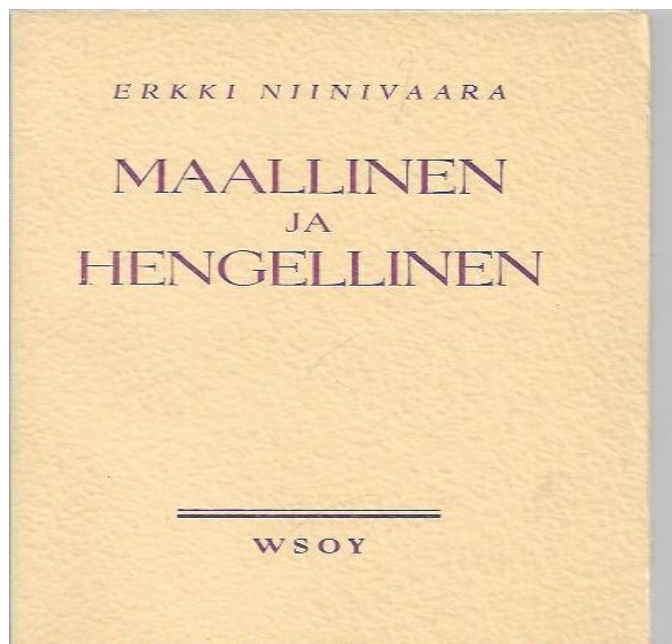
"Tiililä ilmaisi pettymyksensä Gulinin joulutervehdyksen tekstistä, jossa hän siinäkin näki lundilaisen tendenssin, "joka murehduttaa jokaista herätystyössä kilvoittelevaa ja lohduttaa suruttomia". Gulin oli kirjoittanut, että joulun Herra oli tullut yhdistämään ihmiset" (466-467).

"Tiililä toisti jälleen ajatuksensa, että kirja on uuden suuntauksen läpimurtoa toivovien koepallo. Tiililän mukaan sellainen kirkko ei kestä, jossa vallitsevana on toista ja kolmatta uskonkappaletta ja niiden mukana herätyslinjaa ja pietismiä vieroksuva suuntaus" (467).

(nettikuva)

ERKKI NIINIVAARA
27.12.1907 – 29.8.1985

(nettikuva)

”Niinivaaran kirja oli synodaalikirjoituksena lyönyt kaikkien aikojen ennätyksen herättämänsä keskustelun laajuudessa, vilkkauudessa ja kiihkeydessä. Yleisradio järjesti asiasta keskustelun ja presidentti Paasikiven kerrottiin pyytäneen Tampereen kokouksen pöytäkirjan nähdäkseen” (468) ...

*”Teitä ei kutsuta julistamaan, että tämä maallinen elämä nykyisessä syn-
tisessä menossaan olisi Jumalan tahdon täyttämistä ja että ihmiset voivat
rauhottaa mielensä sillä, että Jumala vaikuttaa kaikessa. **Teidät kutsu-
taan Jumalan aseina huutamaan herätystä synnissä nukkuville**” (468).*

*”Kun Pyhä Henki valtaa sydämen, silloin ihminen saa Tiililän mukaan sen
alttiuden ja rakkauden, jota maailma kristityiltä odottaa. **”Tie ei kulje lä-
himmäisen kautta Jumalaan, vaan Jumalan kautta lähimmäiseen.**”Ti-
lilä kehotti ylioppilaita kysymään elämän pääasioissa neuvoja vanhojen
herätysten mailla eläviltä hengellisiltä isiltä ja äideiltä. **”He tuntevat Ju-
malan ja puhuvat. Monet puhuvat, vaikka eivät häntä tunne**” (468).*

*”Muroman mukaan Niinivaaran kirjaa voi verrata testamentin väärennök-
seen, joka on **vakava rikos**” (468).*

*”Tiililä sai marraskuussa 1952 heränneiden tunnetulta maallikkojohtajalta
Matti Pesoselta kirjeen, jossa tämä kertoi jo pitemmän aikaa tunteneensa
velvollisuudekseen kiittää Tiililää **”siitä asiantuntemuksesta ja kristillises-
tä rohkeudesta**”, jolla tämä on torjunut **”lundilaisia hyökkäyksiä rak-
kaan kirkkomme perustuksia vastaan**” (470).*

*”Tiililä totesi, että Luther ei puhunut vain maallisen kutsumuksen arvosta
vaan myös uskoviensa yleisestä pappuudesta. **Lutherin mukaan ihmisen
elämän tarkoitus ei tyhjene maallisen kutsumuksen hoitamiseen**” (472).*

*”Me elämme Suomessa nykyisin merkillistä ajankohtaa. Muka Lutherin
puolesta hyökätään eräillä aloilla Augustinusta vastaan ja sanotaan, että
Jumalan yhteydessä saavutettavan onnen etsiminen olisi väärää itsekkyyt-
tä. Varmaan Augustinus mitä syvimmin hämmästyisi, jos hän joutuisi
keskuuteemme tätä keskustelua seuraamaan...” **Juuri siinä koko olemuk-
semme täyttävässä ilossa ja rauhassa jonka syntinen van-***

hurskauttamisessaan saa, on mitä kiintein yhteys Lutherin ja Augustinuksen välillä” (472-473).

Teologia ja kirkko - taisteluvälineeksi

”**Muroman** mukaan lehden ei tulisi olla vain teologinen ja akateeminen, vaan siinä pitäisi kuulua myös **”taistelun melske”** (473).

”Lehteä ei Tiililän mukaan kuitenkaan tulisi perustaa vain teologista taistelua varten, vaan yleensä **raamatullisen teologian ajamiseen”** (474).

”Pappeinkokouksissa suunnitteilla ollut lehti alkoi ilmestyä vuoden 1954 alussa. Alanen ilmoitettiin päätoimittajaksi, **Tiililä toimitussihteeriksi ja Sisälähetyssäatiö kustantajaksi”** (475).

”Lehden tarkoitus ilmaistiin näin: **”Aikakauskirjamme erityisenä päämääränä on toimia raamatullisen herätyskristillisyyden hengessä ja olla kirkkomme piirissä vaikuttavien hengellisten liikkeiden ja muiden raamatullista herätyskristillisyyttä kansankirkossamme edustavien toimintamuotojen yhdyssiteenä”** (475).

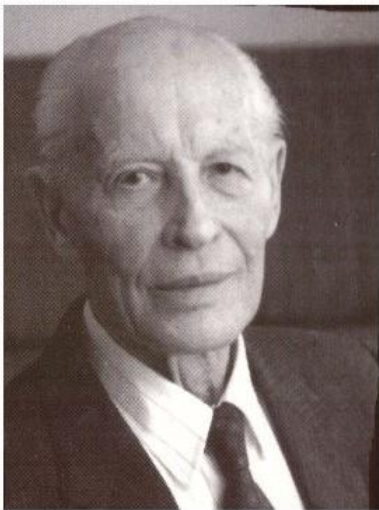
”Herätyskristillisen rintaman kokoamiseen oli kirjoittajan (ilm. Alanen) mukaan ajankohtaisena syynä uusi teologien suuntaus, **joka väitti herätyskristillisyyttä epäluterilaiseksi...Stenbäckiltä oli lehden sisäkanteen lainattu katkelma, jossa herätys ja Jumalan sanan kunnioittaminen asetettiin kunnollisen teologian ja kaiken kirkon työn perustaksi”** (476).

”Myöhemmin Tiililä totesi, että Teologia ja kirkko syntyi nimenomaan lundilaiskiistojen johdosta. **Teologinen aikakauskirja ja Vartija olivat hänen mukaansa täysin lundilaisten käsissä, Muroman Herää Valvomaan taas ei täyttänyt teologisen lehden tarvetta”** (476).

”Samassa numerossa Tiililä tiivistä katsausosastossa oman näkemyksensä teologian luonnetta ja tehtävää koskevassa keskustelussa siten, että **vastakkain olivat totena pitävän uskon ja elävän uskon korostaminen. Ensimmäiseen liittyi hänen mielestään keskittyminen objektivismiin, sakramentalismiin, luomisjärjestyksen etiikkaan ja laituskirkollisuuteen, jälkimmäisessä korostettiin henkilökohtaista uskonelämää, sisäisen ihmisen kasvua, uuden elämän etiikkaa ja kirkon ekklesia-luonnetta. Tiililä tiivistä ohjelmansa taisteluksi liberaalia, seurakunnasta ja kokemuksesta**

etääntyvää epäuskon teologiaa vastaan, joka sotkee rajan Jumalan ilmoituksen ja muun uskonnollisuuden väliltä ja jää sanahelinäksi ja järkeysopiksi. Tiililä päätti kirjoituksensa vetoomukseen: **"rivit yhteen niiden kesken, jotka pyytävät tehdä työtä uskon pohjalla!"** (478).

*"Uskonpuhdistus eli reformaatio ei Tiililän mukaan ollut kristinuskon uudistamista vaan pikemminkin **"ennalleen asettamista"**. Luther ei modernisoinut kristinuskkoa vaan **palasi Raamattuun**"* (479) ...

(nettikuva)

URAS SAARNIVAARA

17.2.1908–5.5.1998

(nettikuva)

AAPELI SAARISALO

22.6.1896–11.6.1986

(nettikuva)

EINO SORMUNEN

27.6.1893-7.7.1972

*"Tiililä sai joitakin kirjeitä, joissa kiitettiin lehden perustamisesta ja tuettiin sen linjaa. **Uras Saarnivaara** ilmaisi iloitsevansa lehden perustamisesta ja sanoi myötätuntonsa olevan lehden puolella, **"olemmehan olleet kaikessa pääasiassa taistelemassa rintaman samalla puolella"**. Saarnivaara tarjosi lehteen kirjoitusta raamattukysymyksestä. **Aapeli Saarisalo** kirjoitti Amerikan-matkaltaan ja tarjoutui kirjoittamaan Kuolleenmeren löytöihin liittyvän kirjoituksen... **Eino Sormunen** oli kirjoittanut Saarisalolle, että Tiililän lehteä levisi sinne Kuopion puoleen kovasti. Saarisalokin kertoi saaneensa lehdelle jo monta tilausta" (480).*

Tiililä loi lehden profiilin

*"Liberaaliteologiaan liittyi **kaksinaamaisuus**, **Teologina** oltiin sitä mieltä, että luomiskertomus ja ihmekertomukset ovat satua, mutta **pappina** julis-*

tettiin niin kuin Raamatussa kaikki olisi totta. **Tiedemiehenä** sanottiin, ettei kukaan järkevä ihminen usko Jeesuksen syntyneen neitseestä, mutta **kirkonmiehenä** luetaan silmää räpäyttämättä sama asia uskontunnustuksessa seurakunnalle” (482).

”Historiallisen raamatuntutkimuksen vaara oli Tiililän mukaan siinä, että se saattoi **hävittää Jumalan sanan erityisluonteen ja rajan** suhteessa muihin vanhoihin kirjoituksiin. Tiililän mukaan on virhe ajatella, että Raamatun sanoma aukeaisi pelkän ulkonaisen asiantuntemuksen avulla. **Jumalan sanan sisällys, tarkoitus, totuus ja voima aukenivat hänen mukaansa vain Pyhässä Hengessä**” (482) ...

”Vuoden 1957 lopussa lehden lähtiessä viidennelle vuodelle toimitus arvioi lehden alkutaivalta. Ensin todettiin, ettei lehteä perustettaessa ollut selvää käsitystä siitä, **mistä se saisi pääasiallisen lukijakuntansa. Pappeja** oli ilmeisesti saatu tilaajiksi varsin vähän, koska arviossa todettiin, että valtaosa papistosta vaikutti lehden alkuvaiheessa **”välinpitämättömältä”**, ja kirjoittaja jatkoi: **”ja lienee sitä vieläkin”**. **Tilaajien pääosa lienee siis ollut maallikoita.** Tarkkaa kuvaa siitä, keitä he olivat, ei kirjoituksesta saa. Heistä todettiin näin: **”Raamatullisen herätyskristillisyyden ystäviä kuitenkin ilmaantui tilaajiksi joka taholta.”** Ilmaus **”joka taholta”** ilmeisesti tarkoitti, että tilaajia saatiin eri herätysliikkeistä” (484).

”Vuoden 1958 toisessa numerossa, jonka teksteistä Tiililä poikkeuksellisesti oli kirjoittanut lähes kaiken, Tiililä kirjoitti katsauksen, jossa hän kertasi lehden perustamisen syitä. Hän kertasi lundilaisuudesta useaan otteeseen lausumansa väitteet ja totesi, että varsinainen halkeama kirkkoon syntyi, **kun Tampereen piispa antoi tuen uudelle suuntaukselle.** Tiililän ilmaus osoittaa jälleen, että hän piti piispojen kannanottoja tai niiden puutetta ratkaisevan tärkeänä kirkon kehitykselle. Nyt Tiililä liitti lundilaisuuden seurauksiin myös sen, että **jotkut muuttivat kantaansa eronneitten vihkimiseen sen jälkeen, kun Ruotsista oli saatu asiaa käsitellyt kirja.** Pahimmin lundilaisuus oli hänen mukaansa vaikuttanut sananjulistukseen. Tiililän mukaan suuntaus syrjäytti iankaikkisuusasiat ja sanoman synnistä ja armosta” (484,485).